
КРАСОВСЬКА О.О.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової
освіти, Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені
академіка Степана Дем'янчука,
м. Рівне

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Дана стаття присвячена актуальним проблемам формування творчої особистості учителя початкової школи у процесі професійної підготовки студентів педагогічних факультетів в умовах використання інноваційних технологій.

Ключові слова: творча особистість учителя, професійна підготовка студентів, інноваційні освітні технології.

Данная статья посвящена актуальным проблемам формирования творческой личности учителя начальной школы в процессе профессиональной подготовки студентов педагогических факультетов в условиях использования инновационных образовательных технологий.

Ключевые слова: творческая личность учителя, профессиональная подготовка студентов, инновационные образовательные технологии.

This article is sanctified to the issues of the day of forming of creative personality of teacher of initial school in the process of professional preparation of students of pedagogical faculties at the terms of the use of innovative educational technologies.

Key words: creative personality of teacher, professional preparation of students, innovative educational technologies.

Постановка проблеми. Сучасна професійна освіта спрямовує майбутніх фахівців початкової школи на формування у себе індивідуально-творчих рис особистості. У державних та міжнародних документах з проблем вищої освіти (Конституції України, законах України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Національній доктрині розвитку освіти, Болонській декларації) наголошується на необхідності формування нової генерації педагогічних кадрів, підготовленої до якісного забезпечення освітніх потреб особистості, розвитку її інтелектуального та культурного потенціалу. Розв’язання цієї проблеми в сучасних умовах вимагає від вчителя глибокого усвідомлення особистісно зорієнтованої парадигми освіти, творчого підходу до організації навчально-виховного процесу з усіх дисциплін початкової школи, фахової грамотності, оволодіння інноваційними педагогічними технологіями.

Професійна підготовка потребує від студентів не тільки потужної системи знань у галузі психолого-педагогічних, фундаментальних, професійно орієнтованих дисциплін та методичних умінь, але й вияву особистісних якостей. Учитель, що володіє високим рівнем індивідуально-творчої продуктивності може віднайти власний стиль у розв’язанні педагогічних ситуацій, володіє унікальними методами і прийомами, підходами до кожної дитини, здатний досягти високих результатів у сфері професійної діяльності у галузі початкової освіти. Отже, сучасна початкова школа потребує особливого креативного вчителя.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є висвітлення проблеми формування творчої особистості майбутнього вчителя початкових класів за умов використання інноваційних педагогічних технологій у професійній підготовці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Креативність у широкому розумінні слова - сукупність властивостей

особистості, що забезпечує її входження у творчий процес. Означений феномен характеризується вченими, як процес виникнення чутливості до проблеми, відчуття дефіциту або дисгармоній наявних знань, визначення проблеми і пошук шляхів її розв’язання. Науковці Д.Б. Богоявленська [1], Л.С. Виготський [2], В.Н. Дружинін [3], Є. Ландау [4], О.М. Леонтьєв [5], Б.М. Теплов [10] тлумачать креативність як творчі здібності, які виявляються в різних видах психічної діяльності людини, і характеризують особистість у цілому або її окремі сторони, а також продукти діяльності, процес їх створення.

Опрацювання філософської та психолого-педагогічної літератури підтвердило припущення стосовно характерних особистісних якостей, притаманних творчим, обдарованим людям, яких можна назвати і креативними. Серед них виокремимо такі: цікавість, бажання, пізнавальні інтереси; підвищене відчуття проблем; високий рівень розвитку логічного мислення; оригінальність мислення, спроможність генерувати нові ідеї та нетрадиційні рішення; гнучкість мислення; продуктивність мислення; здібності до прогнозування: уява, інтуїція, аналітичність; високе концентрування уваги; відмінна; різнобічність потреб та інтересів; самостійність, незалежність суджень та дій, відповідальність, внутрішня впевненість у правильності поведінки; підвищена емоційність, прагнення до самоактуалізації.

Стосовно сучасного учителя варто зазначити, що ним має бути “творча особистість з високим ступенем розвиненості мотивів, характерологічних особливостей і творчих умінь, що сприяють успішній творчій педагогічній діяльності, і яка, внаслідок спеціальної професійної підготовки та постійного самовдосконалення набуває знань, умінь і навичок педагогічної праці, оволодіває уміннями формування творчої особистості учня у навчально-виховному процесі” [9, с.96].

Науковці схильні пов’язувати разом поняття креативності та інноваційності, пояснюючи їх як відкритість до нового, потребу перетворень та

змін. Сучасний стан розвитку педагогічної науки характеризується інноваційною, яка охоплює всі аспекти освітньої проблематики, реформування процесів, спрямованих на створення умов формування і розвитку цілісної, творчої особистості, здатної до успішної соціалізації та самореалізації у суспільстві. Окресленим питанням присвятили праці відомі вітчизняні вчені: Г.П. Васянович, С.У. Гончаренко, О.А. Дубасенюк, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, С.В. Лісова, Н.Г. Нічкало, В. Рибалка, О.П. Рудницька, Д.М. Стеченко, О.С. Чмир.

Проблема професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи розглядається в низці сучасних наукових досліджень. Значення фахової компетентності майбутнього вчителя як передумови його майбутнього професіоналізму підкреслюється в педагогічних працях Г.Я. Фешиної, Г.М. Петрової, І.А. Зязюна, Л.О. Хомич, О.П. Рудницької, Л.М. Масол, О.М. Отич, О.Л. Шевнюк. Психологічні засади професійного формування майбутнього педагога розкривають Г.О. Балл, І.Д. Бех, В.О. Бодров, С.Д. Максименко, В.В. Моргун, В.Г. Панок, В.В. Рибалка, Б.М. Теплов. Особливості професійної та педагогічної освіти вивчаються В.П. Бехом, О.А. Бідою, Г.П. Васяновичем, О.А. Дубасенюк, В.Б. Євтухом, І.А. Зязюном, С.В. Лісовою, Н.Г. Нічкало, А.С. Нісімчуком, Л.А. Онищук, Г.Х. Яворською. Дослідження змісту, методів та засобів професійної підготовки всебічно вивчено А.М. Алексюком, В.І. Бондарем, О.О. Горською, А.Й. Капською, М.І. Шкілем, О.Г. Ярошенко.

Грунтовний аналіз наукових та науково-методичних праць вище зазначених авторів дозволяє зробити висновок, що розробка проблематики професійної освіти має місце в сучасній педагогічній науці, а вивчення теоретичних та методичних аспектів використання інноваційних технологій у фаховій підготовці творчої особистості майбутніх учителів початкових класів не набуло достатнього висвітлення.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення високого рівня практичної підготовки майбутніх учителів у вузі тісно пов'язане з використанням у навчально-виховному процесі поряд з традиційними, академічними методами навчання так званих активних, професійно орієнтованих. Оволодіння педагогічними інноваціями, які базуються на психолого-педагогічних, соціально-культурологічних та фахових знаннях, дозволить учителю досягти високого рівня креативності у здійсненні навчання і виховання молодших школярів.

Мета підготовки фахівців в галузі «початкова освіта» до забезпечення цілей та змісту освіти учнів початкової школи полягає в формуванні готовності майбутніх фахівців до здійснення процесу навчання і виховання молодших школярів, формуванні особистісних і суспільно значущих світоглядних якостей фахівців, індивідуального визначення в світі суспільно-значущих цінностей, а також активізації процесів професійного вдосконалення на шляху самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення особистості.

У практиці навчально-виховної діяльності сучасного вищого навчального закладу останнім часом поширюються такі сучасні технології формування фахівців: диференційоване навчання, проблемне навчання, ігрові технології навчання, інформаційні технології навчання, кредитно-модульна технологія навчання, особистісно орієнтоване навчання. Реалізація даних освітніх технологій у підготовці майбутніх фахівців у галузі початкової освіти є одним з шляхів удосконалення процесу навчання у сучасному гуманітарному вищому навчальному закладі.

Під інноваційним розвитком фахової освіти майбутніх учителів початкової школи ми розуміємо комплекс створених і впроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки чинників і умов, необхід-

них для нарощування інноваційного потенціалу професійної педагогічної підготовки студентів педагогічних факультетів до навчання і виховання молодших школярів. Під інноваціями фахової освіти ми вбачаємо новизну, що ефективно змінює результати професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі навчання і виховання молодших школярів, створюючи при цьому вдосконалені нові освітні, дидактичні, виховні системи; освітні педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання в умовах початкової школи.

У змісті освіти інноваційними є введення державних стандартів, формування концепцій навчання і виховання, створення авторських навчальних планів і програм, підручників і навчальних посібників, навчально-виховних систем. У формах, методах і технологіях процесу освіти – виникнення дистанційної форми навчання; пріоритетність діалогових, діагностичних, активних та інтерактивних методів навчання; впровадження модульно-рейтингової, проектної, індивідуально-орієнтованої, тощо.

Для активного включення студентів у підготовку і самопідготовку до педагогічної професійної діяльності використовуються наступні інноваційні форми і методи організації навчального процесу у гуманітарному вищому навчальному закладі. Серед аудиторних занять, на нашу думку, продуктивними є лекції та семінарські заняття з елементами проблемного навчання: дискусії, евристичної бесіди з висуненням науково-дослідницьких гіпотез, „мозкового штурму”, колективного обговорення. Вони формують у майбутнього педагога такі креативні професійні вміння: самостійно бачити та виокремити педагогічну проблему; висунути гіпотезу та знайти шляхи її перевірки та методiku розв’язання; побачити можливі шляхи практичного застосування результатів. Проблемне навчання викликає внутрішню за-

цікавленість студента, що стає чинником активізації навчального процесу та ефективності навчання.

Формування соціально активної творчої особистості вимагає від викладачів використання нестандартних форм педагогічної взаємодії. Однією з таких форм педагогічної інноватики у вищому навчальному закладі є ігрове проектування. Гра є ефективним засобом розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця початкової школи. В арсеналі педагогічних інновацій відомі такі ігрові форми та методи: рольова гра, ділова навчальна гра, ігрові вправи, ігрові дискусії, ігрові ситуації. Практичні та лабораторні заняття проводяться як навчально-педагогічні ігри, які проектують певні педагогічні ситуації, спрямовані на формування професійних навичок майбутніх учителів початкових класів.

Формувати індивідуально-творчі риси майбутнього педагога покликані особистісно орієнтовані освітні технології. Вони мають на меті розвивати індивідуальні пізнавальні здібності кожного студента, допомогти самовизначенню, самореалізації, спрямовані на формування професійної компетентності майбутнього фахівця. Нами передбачено організацію науково-дослідницької роботи на засадах особистісно орієнтованого співробітництва, де спільна діяльність студента та викладача приносить взаємну користь.

Наукова робота на засадах особистісно орієнтованого співробітництва включає студентські науково-практичні конференції з проблем початкової освіти, семінари-практикуми, тренінги, майстер-класи з педагогічної творчості та опанування методів та прийомів викладання, що забезпечують майбутніх учителів початкових класів новітніми знаннями про особливості професійно-педагогічної роботи; діяльність гуртків з методик початкової освіти, які мають на меті сприяти засвоєнню загальнотеоретичної бази, що включає вивчення нових тенденцій у галузі психології, загальної педагогіки, методик дисциплін початкової

школи; опанування інноваційних педагогічних технологій, педагогічної практики, передового досвіду у галузі початкової освіти.

Сучасний розвиток освіти у вищій школі передбачає активне використання нових інформаційних технологій навчання, які спрямовані на досягнення цілей інформатизації навчання на основі застосування комплексу педагогічних, інформаційних, ергономічних засобів і методик, створених і організованих на основі технічного і програмного забезпечення. З використанням інформаційних технологій можливості організації самостійної роботи студентів розширюються. Вагоме місце посідає робота з навчальними програмами, тестуючими системами, інформаційними базами даних.

Серед них - дистанційне навчання як форма самостійного опрацювання курсів методик початкової школи.

Дистанційною формою навчання передбачені завдання, виконуючи які майбутній учитель здійснює самоконтроль та перевірку здобутих знань і набутих вмінь за допомогою спеціально створеної програми навчання.

Висновки. З метою формування креативної особистості майбутнього педагога у практиці навчально-виховної діяльності сучасного вищого навчального закладу слід використовувати такі сучасні технології формування фахівців: диференційоване навчання, проблемне навчання, ігрові технології навчання, інформаційні технології навчання, кредитно-модульна технологія навчання, особистісно орієнтоване навчання. Реалізація даних освітніх технологій у підготовці майбутніх фахівців у галузі початкової освіти є одним з шляхів удосконалення процесу навчання у сучасному гуманітарному вищому навчальному закладі.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей: учеб. пособие для вузов / Д.Б. Богоявленская. - М.: Академия, 2002. - 320 с.
2. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психол. очерк: кн. для уч. /Л.С. Выготский. - 3-е изд. - М.: Просвещение, 1991. - 92 с.
3. Дружинин В.Н. Психология общих способностей /В.Н. Дружинин. - СПб.: Изд - во «Питер», 2000. - 368 с.
4. Ландау Э. Одарённость требует мужества: Психологическое сопровождение одарённого ребёнка /Э. Ландау; пер. с нем. - М.: Академия, 2002.-144 с.
5. Леонтьев А.Н. О формировании способностей /А.Н. Леонтьев //Вопросы психологии. -1960. - №1. - С.7 - 17.
6. Масол Л.М. Національний курикулум: рамкові основи /Л.М. Масол // Мистецтво та освіта. -2008. -№2. -С.17-21.
7. Орлов В.Ф. Мистецтво і педагогічні технології /В.Ф. Орлов //Мистецтво та освіта. - 2001. - №1. С.11-12.
8. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. Навчальний посібник /О.П.Рудницька. -Тернопіль: Навчальна книга -Богдан, 2005. -360 с.
9. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник /С.О.Сисоєва. - К., 2006. -240 с.
10. Теплов Б.М. Способности и одаренность /Б.М. Теплов //Избранные труды: В 2 т. - М.: Педагогика, 1985. - Т. 1. - С. 15 - 41.